

Mīti un patiesība par LELB likuma grozījumiem

Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas (LELB) likuma grozījumu priekšlikums, kas iesniegts Saeimā 2018. gada 19. aprīlī, raisījis emocionālus apgalvojumus par LELB un Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas ārpus Latvijas (LELBĀL) attiecībām un to tiesisko statusu. Pamatojoties uz tām, ir radušies vairāki mīti. Lai tos kļiedētu, zemāk pieejami juridiski un vēsturiski fakti. Vairāk informācijas mūsu Baznīcas mājas lapā www.lelb.lv!

Mīti

1. mīts:

LELB un LELBĀL ir viena reliģiska organizācija.

Patiesība (Fakti)

LELB un LELBĀL ir vienas Kristus Baznīcas sastāvdaļas, kas izriet no teoloģiskajiem uzskatiem, taču juridiski abas baznīcas darbojas patstāvīgi un neatkarīgi viena no otras. 1998. gadā abu baznīcu sinodes vienojās, ka tās vieno kopīga izcelšanās, vēsture, valoda, ticība un sakramenti. Tāpat noteikts, ka LELB un LELBĀL, saglabājot savu tiesisko patstāvību, ir publiski tiesiska rakstura reliģiskas organizācijas, kas savā darbībā ievēro savu mītnes zemju Satversmi, likumus, bet savā iekšējā dzīvē ir patstāvīgas.

2. mīts:

LELBĀL Latvijā ir tādas pašas juridiskas tiesības kā LELB.

LELBĀL ir dažādu, atsevišķās valstīs atrodošos baznīcu apvienība, kurai katrā valstī, kur tā darbojas, ir jāievēro tās valsts likumi. No juridiskā viedokļa nevar tikt izskatīts jautājums par kaut kādu juridisku tiesību piešķiršanu Latvijā ārvalstīs reģistrētām baznīcām, kuras apvieno LELBĀL. LELB ir vienota juridiska organizācija, kuras sastāvā ietilpst 286 luterāņu draudzes, kas darbojas Latvijā. LELB ir saistoši Latvijas likumi.

3. mīts:

ar grozījumiem "Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas likumā" valsts bez tiesiska pamatojuma tiek iesaistīta LELB iekšējo jautājumu risināšanā. Šajā likumprojektā iztirzātie jautājumi saistās vairāk ar LELB Satversmi nekā ar valsts likumdošanu. Šā likuma pieņemšanas gadījumā valsts ar likumu noteiktu baznīcas iekšējās lietas.

Valsts un baznīca Latvijā ir šķirtas. LELB kā jebkurai citai Latvijā reģistrētai baznīcai ir pašnoteiktās tiesības, un tās darbību nosaka tās Satversme un citi iekšējie noteikumi, kas regulē tās kārtību, nosaka draudžu tiesības un amatpersonu pilnvaras. Tā kā laiku pa laikam valsts iestādes LELB Satversmi interpretē un piemēro nepareizi, kas nav pieļaujams, tad, lai precīzāk regulētu valsts un LELB attiecības, nepieciešami grozījumi. Izņemot jautājumu par juridiskās personas statusa noteikšanu LELB nodaļai vai citām struktūrvienībām, visi pārējie paredzētie likuma grozījumi pilnībā atbilst LELB spēkā esošajai Satversmei un citiem LELB noteikumiem.

4. mīts:

LELBĀL ir LELB tiesiskie mantinieki, jo viņi darbojas pēc LELB 1928. gada Satversmes.

LELBĀL darbojas pēc Latvijas evaņģēliski luteriskās Baznīcas ārpus Latvijas darbības noteikumiem (atrodami vietnē www.lelba.org), kas atšķiras no LELB 1928. gada Satversmes daudz lielākā mērā nekā LELB šā brīža Satversme. LELBĀL nav vienota juridiska organizācija vienā valstī un arī neatrodas Latvijā.

5. mīts:

LELBĀL ir patiesie LELB tiesiskie mantinieki (sakot, ka LELB ir tikai LPSR baznīca, kurai nav saistības ar LELB), jo 1944.–1945. gadā uz ārvalstīm kopā ar izceļojušajiem latviešiem devās arī arhibīskaps un liela daļa mācītāju.

LELB 1928. gada Satversme, ne arī kādi citi noteikumi nenoteica, ka gadījumā, ja draudzi pamet mācītājs vai LELB arhibīskaps, tad tā pārstatu darboties. Gluži pretēji – LELB 1928. gada Satversmes 1. pants skaidri pasaka: "Latvijas Evaņģēliski Luteriskā Baznīca aptver visus evaņģēliski luteriskās ticības iedzīvotājus Latvijā, kuri šīs Baznīcas draudzēs skaitās par draudzes locekļiem." LELB Latvijā nekad nav bijusi likvidēta. LELB ir nepārtraukti darbojusies Latvijā un tāpēc LELB ir tiesiskā mantiniece līdz 1940. gadam pastāvējušai LELB. To Latvijas valsts ir jau atzinusi, gan reģistrējot LELB 1991. gadā, gan atgriežot LELB un LELB draudzēm līdz 1940. gadam piederējušos tpašumus, gan slēdzot līgumu ar LELB 2004. gadā un arī izdodot likumu par LELB 2008. gadā.

6. mīts: arhibīskaps Teodors Grīnbergs 1944. gadā Latviju pameta ar visu savu amata zizli, kas simbolizē juridisko pārmantojamību. Līdz ar Grīnberga izbraukšanu no valsts juridiski tās teritoriju pametusi arī baznīca.	Arhibīskaps Teodors Grīnbergs pirms Rīgas pamešanas LELB Satversmē noteiktajā kārtībā iecēla sev vietnieku Edgaru Bergu, kuram arī nācās pamest Latviju, taču Latvijā palika vēl viens vietnieks – Kārlis Irbe. Padomju vara viņu represēja, taču mūža nogali viņš pavadīja Rīgā, kalpojot baznīcai. Tas, ka arhibīskaps Grīnbergs paņēma līdzīgu zizli, liecina par to, ka viņš to uzskatīja par savu personisko, nevis LELB zizli. Citādi viņam tas būtu bijis jānoliek īpašā dievkalpojumā un jāatstāj katedrālē, kā tas ir pieņemts tradicionālajās kristīgajās baznīcās. LELB zizlis, ko līdz ar apustulisko pēctecību bīskapam Kārlim Irbem dāvināja Upsalas arhibīskaps Nātans Sēderblūms, atrodas Rīgā. Zizlis ir ganīšanas amata simbols, un arhibīskaps Grīnbergs palika virsgans tiem, kas līdz ar viņu aizbrauca no Latvijas. Taču juridisko pārmantojamību tradicionāli simbolizē nevis bīskapa zizlis, bet sēdeklis jeb katedra un katedrāle. (Ir Svētais Krēsls, nevis "svētais zizlis") LELB bīskapa katedra un katedrāle palika Latvijā un ir uz visiem laikiem ar to nesaraunami saistīta. Baznīca ir kristīto ticīgo kopums, kas izrauga vadītājus, lai tie kalpotu draudzēm, un pieņem Satversmi, kas ir piemērota apstākļiem. Baznīca nepārstāj eksistēt, kad to atstāj kāda no amatpersonām vai daļa no locekļiem. Kad arhibīskaps dodas konsekrēt bīskapu citā zemē un paņem līdzīgu zizli, tas nenozīmē, ka LELB ir atstājusi Latviju. Taču, kad bīskaps ir devies prom uz neatgriešanos, viņš vairs nevar ganīt tos, kurus ir atstājis aiz dzelzs priekšvara. Baznīcai tad ir pienākums izraudzīt jaunu bīskapu. Amata tālāk došana ir viena no Mārtiņa Lutera uzskaitītajām baznīcas pazīmēm. Arhibīskapa Gustava Tūra izraudzīšana apliecināja, ka baznīca Latvijā bija klātesoša, dzīva un darboties spējīga.
7. mīts: LELB likuma grozījumi nepieciešami, lai atzītu LELB statusu kā vienīgai tiesiskai mantinieci līdz 1940. gadam pastāvējušai LELB.	2018. gada 19. aprīlī Saeimā iesniegto likuma grozījumu priekšlikumus LELB Tiesību komisija ir gatavojusi jau kopš 2017. gada sākuma, un to mērķis ir LELB Satversmes normu aizsardzība pret nepamatotu to interpretāciju no valsts un citu personu puses, kā arī mazināt birokrātisko slogu, atvieglojot dažādas procedūras starp valsti un baznīcu. LELB kā tiesisko mantinieci līdz 1940. gadam pastāvējušai LELB Latvijas valsts ir jau atzinusi, gan reģistrējot LELB 1991. gadā, gan atgriežot LELB un LELB draudzēm līdz 1940. gadam piederējušos īpašumus, gan slēdzot līgumu ar LELB 2004. gadā un arī izdodot likumu par LELB 2008. gadā. Šā brīža ierosinātie LELB likuma grozījumi (preambula) tikai neapšaubāmi un visiem saprotamā veidā nostiprinātu jau iepriekš atzīto LELB statusu.
8. mīts: LELBĀL ir tāda pati tiesiskā mantinieci līdz 1940. gadam pastāvējušai LELB kā LELB (analogiski būtu teikt, ka tagadējā Latvijas Republika nav mantinieci tai Latvijas Republikai, kas bija līdz 1940. gadam, un kāds cits ir patiesais Latvijas Republikas mantinieks, un viņš tagad veidos savu Latvijas Republiku).	Uz ārvalstīm izceļojušie latvieši veidoja draudzes un baznīcas savās mītnes zemēs pēc to likumiem un atbilstoši LELB 1928. gada Satversmes 1. pantam vairs nevarēja būt LELB. Tie, kas vēlējās atjaunot savu piederību kādai LELB draudzei, pēc atgriešanās Latvijā to ir izdarījuši. Un ikviens to var izdarīt arī šodien, ievērojot LELB Satversmi.
9. mīts: atsevišķi LELBĀL pārstāvji apgalvo, ka viņiem ir tādas pašas tiesības uz LELB īpašumiem kā LELB.	Abu baznīcu Kopīgie noteikumi, par kuriem 1998. gadā vienojās abu Baznīcu sinodes, nosaka: "LELB un LELBĀL savu īpašumu jautājumus risina ar Baznīcas likumiem, kurus pieņem patstāvīgi. Draudzei likvidējoties, tās īpašumi paliek vai bez atlīdzības pāriet attiecīgās Baznīcas īpašumā un tās pārvaldes institūcijas valdījumā." LELB nekad nav pretendējusi uz LELBĀL vai tās draudzēm piederošiem īpašumiem un arī apzinās, ka juridiski to nemaz nevarētu darīt. Tieši tāpat tas attiecas uz LELBĀL, ko tā pati oficiāli ir atzinusi Kopīgajos noteikumos.
10. mīts: LELB ierobežo draudžu pašnoteikšanos – atsevišķu draudžu autonomiju un to tiesības tikt atzītām par pilnvērtīgām attiecīgās konfesijas pārstāvē.	Tiem, kas negrib ievērot LELB Satversmi, bet savu ticības dzīvi organizēt citādi, atbilstoši Latvijas valsts likumiem ir iespējams veidot atsevišķas draudzes un pat baznīcas. Līdz 1994. gadam juridiskās personas statusu bija atjaunojušas 266 LELB piederīgas luterāņu draudzes. Četras no draudzēm – Aizputes, Cīravas, Snēpeles un Valtaiņu evaņģēliski luteriskās draudzes –, kas līdz 1940. gadam bija darbojušās LELB sastāvā, atjaunojot juridiskās personas statusu, nolēma turpināt darbību kā neatkarīgas patstāvīgas evaņģēliski luteriskās draudzes un ieguva autonomo draudžu statusu, un līdz ar to kā LELB piederīgas personas vairs nepārstāvēja. Šobrīd pastāv sešas autonomas draudzes, kas darbojas ārpus LELB.
11. mīts: 2018. gada 19. aprīlī Saeimā iesniegtie LELB likuma grozījumu priekšlikumi ierobežo LELBĀL tiesības.	LELB nekad nav iebildusi un neiebilst, ja LELBĀL pārstāvji veido savu tiesiski atsevišķu baznīcu, bet tad tā ir jauna baznīca, kas arī nekādā veidā nevar pretendēt uz to pašu tiesisko statusu, kāda ir LELB, jo LELB un LELBĀL ir publiski tiesiska rakstura reliģiskas organizācijas, kas savā darbībā ievēro savu mītnes zemju Satversmi, likumus, bet savā iekšējā dzīvē ir patstāvīgas. LELBĀL ir dažādu atsevišķās valstīs atrodošos baznīcu apvienība, kurai katrā valstī, kur tā darbojas, ir jāievēro tās valsts likumi.